

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

VN/12202/2023-TEM-23
2670/020002/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Energiaviraston välinen tulossopimus vuosille 2024–2027

Sisällys

1 Strategiset linjaukset.....	3
2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus	4
3 Tulostavoitteet.....	5
4 Voimavarojen hallinta	8
5 Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset	10
Liitteet	10

1 Strategiset linjaukset

Hallitusohjelma ja TEM:n hallinnonalan yhteinen hallitusohjelmaan perustuva strateginen kehikko

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa Energiaviraston kannalta merkityksellisin luku on 'Puhtaan energian Suomi'. Siihen liittyviä tavoitteita ovat mm. sujuvan luvituksen turvaaminen, teollisuuden puhtaan siirtymän edistäminen ja investoinnit, sähkön toimitusvarmuuden ja kohtuullisen hinnan turvaaminen, uusiutuvan energian lisääminen. Nämä samat tavoitteet toistuvat TEM:n strategisessa kehikossa. Energiavirastolla on keskeinen rooli näiden kaikkien tavoitteiden toimeenpanossa ja toteutumisessa.

Talousarvio ja julkisen talouden suunnitelma

Energiaviraston määrärahojen osalta tilanne on poikkeuksellinen: virastolle on tulossa sen nykyisiin tehtäviin ja resursseihin nähden huomattavasti lisätehtäviä, mutta näiden toimeenpanoon ei ole osoitettu pysyvää lisärahoitusta vuoden 2024 talousarviossa eikä julkisen talouden suunnitelman mukaisessa kehikossa 2024–27.

Energiaviraston strategia

Energiaviraston strategisena tehtävänä on edistää ja valvoa ilmastotavoitteiden toteutumista ja energiamarkkinoiden toimintaa. Energiavirastolla on kolme strategista painopistettä 1) viraston palvelut ovat asiakaslähtöisiä ja toiminta laadukasta; 2) viraston henkilöstö on sitoutunutta, osaavaa ja rohkeaa; 3) virasto viestii, jakaa tietoa ja toimii verkostoissa tavoitteellisesti. Nämä painopisteet ohjaavat viraston toiminnan kehittämistä tavoitteenaan se, että virasto vastaa yhteiskunnan viraston toimintaan kohdistuviin kasvaviin odotuksiin entistä paremmin.

Toimintaympäristön muutokset, olennaiset riskit ja mahdollisuudet sekä viraston tehtäviin ja rooliin liittyvät tekijät

Ilmasto- ja energiapolitiikan yhteiskunnallinen merkitys kasvaa entisestään, ja samaten kiinnostus sitä kohtaan myös median ja suuren yleisön suunnalta. Myös toimialan sääntely kasvaa voimakkaasti niin EU:ssa kuin kansallisesti. Yhdessä nämä entisestään korostavat Energiaviraston yhteiskunnallista roolia ja merkitystä, sekä luovat viraston työn onnistumiselle entistä suuremmat odotukset.

Odotusten täyttämisen tekee vaikeaksi se, että virasto ei ole saamassa lisäresursseja voimakkaasti kasvavan tehtäväkenttensä hoitamiseksi. Virasto tekee jo nykyisellään työnsä niukoilla resursseilla, myös kansainvälisesti vertaillen, ja on viime vuosina entisestään tehostanut toimintaprosessejaan. Myös digitalisaation hyödyntäminen on virastossa viety pitkälle. Lisäksi käytännöllisesti katsoen kaikki Energiaviraston tehtävät ovat lakisääteisiä toimeenpanotehtäviä, eikä virasto voi jättää niistä tekemättä ilman, että Suomea koskevat EU:n ja kansalliset lakisääteiset velvoitteet jäävät täyttämättä. Virasto ei tiedossa olevalla rahoituksella kykene tulevaisuudessa hoitamaan nykyisiä ja sille suunniteltuja uusia lakisääteisten tehtäviä asianmukaisella tavalla.

2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Hallinnonalan toimijat yhdessä ministeriön kanssa edistävät yhteisen digitalisuuden edistämisen päämäärän ja palvelulupauksen toteuttamista. Energiaviraston tuottamat digitaaliset palvelut ovat turvallisia, luotettavia, yhteentoimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia.

Hallinnonalan toimijat edistävät yhdessä ministeriön kanssa tietojohdamisen tavoitetilan toteutumista. Energiaviraston tietojohdamisen tavoitteena on tiedon järjestelmällinen hyödyntäminen valmistelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.

Hallinnonalan toimijat edistävät yhdessä ministeriön kanssa yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Energiaviraston toiminnan keskeisenä tavoitteena on se, että ilmastotavoitteet toteutuvat ja energiamarkkinat toimivat.

Talousarvion vaikuttavuustavoitteissa todetaan: *"Puhtaan talouden kasvattamiseksi ja hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi on edistettävä teollisuuden puhdasta siirtymää ja sitä palvelevia investointeja. Hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan hiilinegatiivisuutta tavoitteleva uusi energia- ja ilmastostrategia. Puhtaan siirtymän varmistamiseksi tarvitaan myös investoimista uusiutuvaan ja fossiilittomaan energiatuotantoon ja uusiin energiaratkaisuihin tki-rahoituksen tuella. Sähköntuotanto moninkertaistetaan, hintavaihteluja hillitään ja toimintavarmuus varmistetaan. Samalla uusien energiaratkaisujen ja puhtaiden teknologioiden kaupallistaminen kytketään osaksi suomalaista kasvupolitiikkaa."* Energiavirastolla on keskeinen rooli näiden kaikkien tavoitteiden käytännön toteutumisen edistämisessä.

3 Tulostavoitteet

Energiamarkkinoiden valvonnan taloudellisuus (TAE)	Sähkö- ja maakaasuvalvonnan toimintakulut/sähkön ja maakaasun kulutus (c/kWh)
2024	<0,0050
2025	<0,0059
2026	<0,0058
2027	<0,0057
Ilmastotavoitteiden edistämisen taloudellisuus (TAE)	Päästökaupan hallinnoinnin toimintakustannukset päästökaupan piiriin kuuluvaa laitosta kohden (euroa/laitos)
2024	<4000
2025	<5000
2026	<4500
2027	<4500
	Uusiutuvan energian hallinnoinnin toimintakustannukset uusiutuvalla energialla tuotettua energiaa kohden (c/kWh)
2024	<0,0015
2025	<0,0015
2026	<0,0015
2027	<0,0015

Digitalisaation edistäminen

Digitaalisen turvallisuuden osa-alueet toteutuvat Energiaviraston tuottamissa digitaalisissa palveluissa koko niiden elinkaaren ajan.

Tunnistettujen tietoturvatapahtumien määrä

2024	<i>Otetaan käyttöön Valtorin SOC-palvelut (valvontapalvelu, jonka tavoitteena on digitaalisen toimintaympäristön 24/7-valvonnalla varmistaa toimintaympäristön käytettävyys, luotettavuus ja eheys), jonka perusteella määritetään tavoitteet tuleville vuosille.</i>
2025	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>
2026	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>
2027	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>

Energiaviraston tuottamien digitaalisten palveluiden käyttäjättyytyväisyys on hyvällä tasolla ja kehittyy edelleen. Käyttäjättyytyvyyttä arvioidaan sekä asiakkaiden että henkilöstön näkökulmasta.

Asioiden käsittelyyn liittyvien täydennys- ja lisäselvityspyyntöjen määrä ja niihin kuluva työaika, joita seurataan prosessi-/järjestelmäkohtaisesti, ja tässä annetaan viraston keskiarvo

2024	<i>Määritetään seurantaprosessi ja lähtötilanne, jonka perusteella määritetään tavoitteet tuleville vuosille.</i>
2025	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>
2026	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>
2027	<i>Määritetään v.2024 aikana</i>

Energiaviraston toimintatapoja ja prosesseja sujuvoitetaan. Digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään. Vaikutusta mitataan.

Viraston prosessimallin mukaisesti suunniteltujen digitalisaatiota hyödyntävien prosessien prosentuaalinen osuus kaikista Energiaviraston uusista ja muuttuvista prosesseista

2024	Määritetään prosessimalli viraston kaikkien prosessien suunnittelua varten. Mallin tavoitteena on yhdenmukaistaa toimintatapoja ja varmistaa, että niiden toteutustapa on viraston ja sen asiakkaiden kannalta perusteltu. Lähtötason perusteella määritetään tavoitteet tuleville vuosille.
2025	Määritetään v.2024 aikana
2026	Määritetään v.2024 aikana
2027	Määritetään v.2024 aikana

Tietojohdamisen kehittäminen
Tiedonhallinnan osa-alue: kattava ja laadukas tiedonhallinta

Energiaviraston kaikista prosesseista on laadittu tiedonohjaussuunnitelma (TOS)

2024	TOS=100%
2025	TOS=100%
2026	TOS=100%
2027	TOS=100%

Tiedolla johtamisen osa-alue: systemaattinen tiedolla johtaminen

Vuosittaisten kehityskohteiden toteuttaminen

2024	Hyödynnetään ns. tietojohdamisen arviointimallia ja päätetään sen perusteella virastolle olennaiset tiedolla johtamisen kehityskohteet seuraaville vuosille
2025	Määritetään v.2024 aikana
2026	Määritetään v.2024 aikana
2027	Määritetään v.2024 aikana

Osaamisen/kyvykkyyden kehittämisen osa-alue

Digikypsyyden yleisarvosana TEM:n arvioinnissa, joka toteutetaan kahden vuoden välein (2023,2025, 2027)

2024	>3,75
2025	>3,80
2026	>3,80
2027	>3,85

Suurin osa edellä vaadituista digitalisaation edistämistä mittaavista mittareista on ensin luotava, jotta niiden tuloksia voidaan alkaa seurata. Koska tässä määritettyjä mittareita ei ole Energiavirastolla käytössä, ensimmäisenä tehtävänä on luoda näihin kohtiin sellaiset mittarit, joita voidaan kvantitatiivisesti seurata. Näiden mittareiden antamat absoluuttiset vuosittaiset arvot eivät niinkään ole kiinnostavia vaan niiden kehityksen suunta (trendi). Senkään vuoksi vuoden 2024–27 tavoitteita ei ole järkevää esittää lukuina tässä vaiheessa vaan luoda ja määrittää vuoden 2024 aikana sellaiset mittarit, jotka parhaalla mahdollisella tavalla voisivat antaa relevanttia tietoa ko. osa-alueista. Vuonna 2024 siis tehdään perustyö mitattavan asian käyttöönoton suhteen, jonka jälkeen ko. vuoden aikana voidaan määrittää tuleville vuosille tavoitetasot, joissa olennaista on seurata toteuman kehittymistä trendinomaisesti tavoitteen mukaiseen suuntaan.

Energiavirasto huomioi toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden erityisesti kotisivujensa saavutettavuudessa.

Tietojohdamisen kehittämistä tehdään sekä virastojen itse asettamien tavoitteiden pohjalta että TEM:n nimeämässä hallinnonalan tietojohdamisen verkostossa. Energiavirasto sitoutuu verkoston työskentelyyn ja verkostolle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden toteuttamiseen.

Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten ja laadunhallinnan tavoitteet

	Toteuma 2022	Arvio 2023	Tavoite 2024	Alustava tavoite 2025	Alustava tavoite 2026	Alustava tavoite 2027	
<i>Verkkolupien käsittely- aika (pv)</i>	79	400	<50	<50	<50	<50	TAE
<i>Hankelupien käsittely- aika (pv)</i>	29	25	<40	<40	<40	<40	TAE
<i>Päästölupien käsittely- aika (pv)</i>	268	160	<50	<50	<50	<50	TAE

4 Voimavarojen hallinta

	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2024	Alustava tavoite 2025	Alustava tavoite 2026	Alustava tavoite 2027	
<i>Henkilöstön kokonais- työtyytyväisyys paranee/ Vm-Baron työtyytyväi- syys yhteensä -indeksi</i>	4,01	3,97	>4	>4	>4	>4	TAE
<i>Henkilöstön työhyvin- vointi paranee/ Vm-Ba- ron oma arviointi työhy- vinvoinnista -mittari (as- teikko 4-10)</i>	8,23	8,06	>8,2	>8,3	>8,4	>8,5	
<i>Johtaminen para- nee/VM-Baron johtami- nen-indeksi</i>	3,93	3,87	>4	>4	>4	>4	

Valtion talousarvion määrärahojen Energiavirastolle mahdollistama htv-määrä vuodelle 2024 on yhteensä 100 htv.

Virastolle on kuitenkin lainsäädännössä osoitettu uusia tehtäviä vuodesta 2024 alkaen, ja virasto arvioi näiden edellyttävän vakinaista henkilöstöä lisää jopa 20 htv. Kaikki uudet tehtävät eivät ole toimeenpantavissa viraston nykyisten määrärahojen ja nykyisen henkilöstön puitteissa. Virasto katsoo, ettei se kykene järjestelemään nykyisten lakisääteisten tehtäviensä toimeenpanoa siten, että uudet lakisääteiset tehtävät saataisiin edes välttävästi toimeenpantua. Vuoden 2024 valtion talousarviesityksessä virastolle osoitetut määrärahat ovat riittämättömät ilmasto- ja energiapolitiikan tarkoituksenmukaisen toimeenpanon näkökulmasta.

TOIMINNAN RAHOITUS Viraston toimintamenomomentti 32.01.09 (1000 euroa)	2022 TP	2023 Arvio	2024 TA	2025 Kehys	2026 Kehys	2027 Kehys
Siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 349	1 475	1 353	0	0	0
TA ja LTAt / kehys	8 659	10 087	10 460	10 320	9 720	9 720
Käytettävissä oleva rahoitus	10 008	11 562	11 813	10 320	9 720	9 720
Menot	10 893	12 332	13 513	12 120	11 520	11 520
Tulot	2 360	2 123	1 700	1 800	1 800	1 800
Nettomenot	8 533	10 209	11 813	10 320	9 720	9 720
Siirtyy seuraavalle vuodelle	1 475	1 353	0	0	0	0

Energiavirastolle valtion talousarviossa vuodelle 2024 osoitetut määrärahat eivät ole riittäviä viraston kaikkien lakisääteisten tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi, kun virastolle annetut tehtävät ovat laajenemassa merkittävästi.

Virasto aikookin esittää lisämäärärahoja vuoden 2023 lopulla valmisteltavaan julkisen talouden suunnitelman mukaiseen kehykseen vuosille 2025–28 (JTS) sekä vuoden 2024 aikana valmisteltaviin lisätalousarvioihin (LTAE), jotta viraston toiminnan vaikuttavuus ja lainmukaisuus saadaan turvattua myös vuonna 2024 ja siitä eteenpäin.

TOIMINNAN RAHOITUS Kaikki viraston käytettävissä olevat momentit (1000 euroa)	2022 TP	2023 Arvio	2024 TA	2025 Kehys	2026 Kehys	2027 Kehys
Viraston pääasiallinen toimintamenomomentti 32.01.09, netto	8 659 000	10 087 000 ¹	10 460 000	10 320 000	9 720 000	9 720 000
Viraston momentti 32.20.20 (<i>edistämismomentti</i>)	4 420 000	4 400 000	3 400 000	3 400 000	3 400 000	3 400 000
Viraston valtuus 32.20.43 (<i>sähköistämistukimomentti</i>)	63 271 972	120 000 000	150 000 000			
Viraston valtuus 32.20.47 (<i>infratukimomentti</i>)	13 200 000	21 500 000	10 000 000			
Viraston valtuus 32.20.48 (<i>syöttötariffitukimomentti</i>)	1 616 071	140 651 000	309 131 000			

¹ Määrärahasta on varattu 650 000 euroa takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain (275/2023) mukaisten hakemusten käsittelyyn liittyviin henkilöstö- ja tietojärjestelmäkustannuksiin sekä muihin lain mukaisiin toimeenpanon kustannuksiin.

5 Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset

Tulossopimuksessa tavoitteet asetetaan neljälle vuodelle. Tavoitteet asetetaan sitovasti seuraavalle vuodelle ja kolmen seuraavan vuoden tavoitteet asetetaan alustavina. Tulossopimus päivitetään rullavasti vuosittain.

Raportointi tulostavoitteiden toteumista tehdään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tulostavoitteiden koko vuoden toteumista raportoidaan tilinpäätöksessä ja siihen sisältyvässä toimintakertomuksessa. Tilinpäätöstietojen osalta tiedot toimitetaan ministeriölle viimeistään viikon kuluttua tilinpäätöksen hyväksymisestä. Tulossopimuksen toteutumista arvioidaan ministeriön antamassa tilinpäätöskannanotossa toimintavuotta seuraavan vuoden kesäkuussa. Virasto ilmoittaa tulosohjaajalle välittömästi, mikäli tulostavoitteiden saavuttamisessa on merkittäviä poikkeamia tai toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Tulossopimus ja tilinpäätöstiedot julkaistaan Valtiokonttorin määräyksen mukaisesti.

Helsingissä 25.1.2024

Riku Huttunen
Ylijohtaja
Työ- ja elinkeinoministeriö

Simo Nurmi
Ylijohtaja
Energiavirasto

Markku Kinnunen
Neuvotteleva virkamies
Työ- ja elinkeinoministeriö

Heikki Mannermaa
Taluspäällikkö
Energiavirasto

Liitteet

1. Johdon katsaus:

Energiaviraston vuosi 2023 on kokonaisuudessaan ollut sängen onnistunut, ja virasto on pääosin saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Ilmasto- ja energiapolitiikkaa ohjaavat erityisesti EU:n vuoteen 2030 ulottuvat tavoitteet ja Suomen kansallinen hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 sekä Venäjän hyökkäyssodan johdosta aloitettu nopea siirtymä pois venäläisestä fossiilisesta energiasta. Näiden tavoitteiden toimeenpanoa Suomessa konkretisoivat erityisesti kansalliset vuonna 2022 päivitetyt energia- ja ilmastostrategia sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma. Ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteena on turvata energian toimitusvarmuus, kilpailukykyinen hinta ja ympäristöllinen kestävyys. Energiaviraston rooli näiden tavoitteiden toteutumisessa Suomessa on keskeinen, koska sen tehtävänä on toimeenpanna suomalaista ja eurooppalaista ilmasto- ja energiapolitiikkaa lakisääteisten tehtäviensä ja toimivaltansa puitteissa.

Energiaviraston strategia uudistettiin vuoden 2022 aikana henkilöstöä ja keskeisiä sidosryhmiä osallistaen, ja vuoden 2023 aikana aloitettiin sen toimeenpano. Tämä tulee näkymään viraston tehtävien toimeenpanossa osin uusina painotuksina ja monelta osin parantuneena toimintana.

Päästökaupassa viraston tehtävät ovat painottuneet neljännen päästökauppakauden toimeenpanoon ja erityisesti päästökauppadirektiivin muutoksen toimeenpanon valmisteluun. Virasto on myös aktiivisesti osallistunut päästökauppalain uudistamiseen liittyvään työhön tarjoamalla työ- ja elinkeinoministeriölle asiantuntija-apua viraston vastuualueelle kuuluvissa kysymyksissä.

Uusiutuvien energialähteiden käyttö on lisääntynyt merkittävästi niin sähkön kuin muunkin energian tuotannossa ja käytössä. Esimerkiksi tuulivoimaloiden kapasiteetti on vuoden 2024 alussa arviolta jo yli 7 000 MW. Yleisen edistämistoiminnan lisäksi virastossa on vuonna 2023 valmisteltu RED II -direktiivin päivityksen (RED III) sekä RePower EU-sääntelyn toimeenpanoa. Lisäksi virastossa on toimeenpantu liikenteen vaihtoehtojen käyttövoimien tarjouskilpailuiden valvontaa ja maksatuksia. Kansallisesta energiapolitiikasta johdettuna tänä vuonna on valmisteltu ja toimeenpantu liikenteen biopolttoaineiden jakeluvelvoitelakiin tehtyjä muutoksia ja energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistukijärjestelmää, jonka tuenkäyttösuunnitelmat tulee toimittaa virastolle tämän vuoden aikana. Lisäksi sähkön hinnan palattua sähkökriisin jälkeen tavoitehintaa alemmalle tasolle, on uusiutuvan energian syöttötariffitukia maksettu tänä vuonna jokaiselta vuosineljännekseltä.

Energiatehokkuuden vastuualueella on ollut prioriteettina energiatehokkuusdirektiivin (EED 2023) kansallisen toimeenpanon valmistelu. Direktiiviin tulleet muutokset vaikuttavat jaksolla 2024–2027 käytännössä kaikkien energiatehokkuuden vastuualueen työhön ja sen resurssitarpeisiin. Alkuvuonna 2023 analysoitiin artiklakohtaisesti trilogivaiheen asiakirjoja ja keväällä poliittisen sovun tekstiversiota. Elokuussa käynnistyi intensiivinen työ TEM:n EED-työryhmän alaisissa artiklakohtaisissa asiantuntijaryhmissä. Viraston vastuulla on 12/17 asiantuntijaryhmää, ja virasto osallistuu aktiivisesti myös loppujen asiantuntijaryhmien työhön. Virasto on lisäksi resursoinut Motivan antamaan kaiken tarvittavan asiantuntija-avun sekä EED-työryhmälle että sen asiantuntijaryhmille. Syksyllä käytiin toimialaliittojen kanssa tunnustelut neuvottelujen käynnistämiseksi uudesta jaksosta 2026–2035 koskevasta energiatehokkuussopimuksesta. Tämän ohessa on toimeenpantu asianmukaisesti ja aikataulussa kaikki Motivan energiatyöohjelmaan sisältyvät perustehtävät ja alueellisen energianeuvonnan II vaiheen kilpailutus. Astetta alemmas-kampanjaa resursoitiin sekä alkuvuoden lämmityskauden että syksyn viestintätarpeisiin. Ekosuunnittelun ja energiamerkinnän osalta virasto osallistui sen vastuulla olevien tuoteryhmien ekosuunnittelu- ja energiamerkintäasetuksien, horisontaaliasioiden ja uuden ekosuunnitteluasetuksen valmisteluun, toteuttaen lisäksi viestintää laajasti eri sidosryhmille.

Sähkö- ja kaasumarkkinoilla keväällä 2023 hinnat laskivat syksyn ja loppuvuoden 2022 erittäin korkealta tasolta. Tähän vaikuttivat lisääntynyt tuotantokapasiteetti, lauha talvi sekä epävarmuuksien hälventyminen kaasun saatavuudessa. Samalla vähenivät huolet sähkötehon riittävyydestä. Balticconnector-putkeen tullut vuoto lokakuun alussa on nostanut Inkoon LNG terminaalien roolin keskeiseksi varmistettaessa kaasun toimintustien häiriötön jatkuminen talvikaudella 2023–2024. Pohjoismaisten sähkön kantaverkkoyhtiöiden IT-ongelmien takia siirtoon perustuvan kapasiteetinlaskennan käyttöönoton sekä tasehallintamallin kehittämishankkeiden aikataulut ovat muuttuneet.

Kiinnostus energiamarkkinoihin on kansalaisten parissa kriisin seurauksena noussut, mikä on näkynyt erilaisina yhteydenottoina kansalaisilta ja medialta. Kiinnostus viraston ylläpitämään sähköhint.fi -vertailupalveluun luotettavana tietolähteenä on myös pysynyt korkealla. Viime talvena korkeiden sähkön hintojen takia säädetty laki takautuvasti maksettavista sähköhyvityksissä on myös työllistänyt virastoa merkittävästi. Erityisesti y-tunnuksella sähkösopimuksensa tehneiden elinkeinonharjoittajien hakemukset ovat osoittautuneet alun perin ajateltua työläämmiksi, ja tästä syystä virasto esitti ministeriölle lainmuutosta asianmukaisen käsittelyajan varmistamiseksi.

Sähköverkkoyhtiöiden hinnoittelun kohtuullisuutta koskevia valvontamenetelmiä on valmisteltu vuosien 2022 ja 2023 aikana. Menetelmien suuntaviivat julkaistiin keväällä 2023 ja vahvistuspäätösluonnos liitteineen laitetiin lausuttavaksi 13.10.2023. Vuoden 2024 alusta voimaan tulevien uusien valvontamenetelmien tavoitteena on verkkotoiminnan kustannusvastaavuuden parantaminen ja verkkojen järjestelmällisen kehittämisen jatkaminen. Nämä tavoitteet perustuvat verkkoliiketoiminnan keskeisiin lakisääteisiin velvollisuuksiin eli hinnoittelun kohtuullisuuteen ja korkeaan toimitusvarmuuteen.

Sähkön siirtohintojen nousu on pysynyt maltillisena vuoden 2023 aikana, mutta korkojen nousu on vaikuttanut menetelmien tuotto prosenttiin. Vuoden 2022 alusta voimaan tulleiden menetelmämuutosten osalta markkinaoikeusprosessi on jatkunut ja tuomioistuin on tietyiltä osin pyytänyt ennakkoratkaisua EU-tuomioistuinta. Kaasun siirtoverkkotoiminta eriytettiin omistuksellisesti omaan yhtiöön markkinoiden avautuessa 2020 ja sen seurauksena virasto esitti seuraamusmaksua markkinaoikeudelle Gasum Oy:n eriyttämismenettelystä, joilla siirrettiin satoja miljoonia verkkotoiminnan varoja muille liiketoiminnoille. Markkinaoikeus kumosi

7.11.2022 antamallaan ratkaisulla Energiaviraston Gasum Oy:lle antamat päätökset ja hylkäsi viraston markkinaoikeudelle tekemän seuraamusmaksuesityksen. Energiavirasto on valittanut asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut asiaa.

Energiaviraston järjestelmäkehitys on jatkunut 13 eri investointiprojektissa ja kahdeksaan järjestelmään on tehty ylläpitäviä töitä. Työpanoksesta investointien osuus on ollut noin 85 prosenttia ja järjestelmäkehityksen painopiste on ollut vahvasti uuden kehittämisen puolella. Energiaviraston digitalisaation ominaispiirre on viraston kokoon nähden lukuisat yhtäaikaist ja aikataulukriittiset järjestelmäprojektit. Alkuvuonna Energiavirasto joutui toimeenpanemaan sähköhyvityskokonaisuuden, ja sitä varten virastossa jouduttiin muokkaa Energiaviraston arkkitehtuuri- ja järjestelmäkehitysmallia EFAD:a. Oleelliset muutokset olivat valmistautuminen oleellisesti suurempaan määrään yhtäaikaista asiointitapahtumia kuin mitä virasto aiemmin normaalisti on käsitellyt. Samoin uutta oli yksityisille kansalaisille suunnattu sähköinen asiointi.

2. Seurantamittarit, jotka täydentävät luvun 3 tulostavoitteita

Tulostavoitteet

Digitaalisen turvallisuuden osa-alueet toteutuvat Energiaviraston tuottamissa digitaalisissa palveluissa koko niiden elinkaaren ajan	
<i>dTEM-arviointien Kyberturvallisuus ja tietosuoja -osa-alueen toteuma</i>	
2024	asiantuntija-arviointi >3,8; itsearviointi > 3,5
2025	asiantuntija-arviointi >3,85; itsearviointi > 3,5
2026	asiantuntija-arviointi >3,9; itsearviointi > 3,5
2027	asiantuntija-arviointi >3,95; itsearviointi > 3,5
Energiaviraston tuottamien digitaalisten palveluiden käyttäjätyytyväisyys on hyvällä tasolla ja kehittyy edelleen	
<i>dTEM-arviointien Asiakslähtöisyys -osa-alueen toteuma</i>	
2024	asiantuntija-arviointi >2,5; itsearviointi > 3,4
2025	asiantuntija-arviointi >2,7; itsearviointi > 3,2
2026	asiantuntija-arviointi >2,9; itsearviointi > 3,2
2027	asiantuntija-arviointi >3,0; itsearviointi > 3,1
Energiaviraston toimintaprosesseja sujuvoitetaan digitalisaation keinoin	
<i>dTEM-arviointien Palvelut ja prosessit -osa-alueen toteuma</i>	
2024	asiantuntija-arviointi >3,1; itsearviointi > 3,2
2025	asiantuntija-arviointi >3,15; itsearviointi > 3,2
2026	asiantuntija-arviointi >3,2; itsearviointi > 3,2
2027	asiantuntija-arviointi >3,25; itsearviointi > 3,2

Mittaristossa on sekä asiantuntija-arvion että itsearvion tulokset. Mittareiden arvot kehittyvät eri tavalla, koska oletuksena on, että asiantuntija-arvio perustuu neutraaliin vertailuaineistoon ja itsearvio subjektiiviseen sisäiseen käsitykseen. Tavoitteena on, että arviot lähestyvät toisiaan, itsearviointien subjektiivisuus vähenee ja viraston henkilöstöllä on jatkuvaa kehittämistä tukeva realistinen ja tosiasioihin pohjautuva oma käsitys viraston tilanteesta mittareiden mittaamista osa-alueista. Asiantuntija-arvio taas kuvastaa jatkuvaa osa-alueiden kehittymistä.

Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten ja laadunhallinnan tavoitteet

Tuotokset ja laadunhallinta	
<i>Luottamus & maine -tutkimuksen (suuri yleisö) mainemittarin kokonaisarvosana (3,19 v.2022)</i>	
2024	>3,20
2025	>3,25
2026	>3,30
2027	>3,35

Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnittelun laadun parantaminen	
2024	Lähtötason määrittely oikeusministeriön ohjeessa olevan asteikon mukaisesti
2025	Määritetään v.2024 aikana
2026	Määritetään v.2024 aikana
2027	Määritetään v.2024 aikana

Voimavarojen hallinta

Toimitilat	
Toimitilatehokkuus (m2/henkilötyövuosi) ja tilakustannukset (euroa/henkilötyövuosi)	
2024	> 11,5 m2/htv; < 4 400 eur/htv
2025	> 11,5 m2/htv; < 4 400 eur/htv
2026	> 11,5 m2/htv; < 4 400 eur/htv
2027	> 8 m2/htv; < 3 000 eur/htv
Henkilöstövoimavarat	
VMBaron oma työ-indeksin kehittyminen (4,08 v.2023)	
2024	>4,1
2025	>4,1
2026	>4,1
2027	>4,1
VMBaron työyhteisön oikeudenmukaisuus -indeksin kehittyminen (4,43 v.2023)	
2024	>4,4
2025	>4,4
2026	>4,4
2027	>4,4

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma

Energiavirasto toteuttaa niitä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, jotka koskevat viraston tehtäviä. Näitä kestävän kasvun ohjelman (ns. RRF-väline) mukaisia tehtäviä ovat liikenteen vaihtoehtojen käyttövoimien latausinfraa koskevien tukien kilpailutukset. Virasto varautuu vastaamaan myös latausinfraan kilpailutusta koskeviin kestävän kasvun ohjelman mukaisiin raportointeihin. Energiavirasto varmistaa Suomen kestävän kasvun ohjelman toimeenpanossaan sisäisen valvonnan, seurannan ja raportoinnin toimivuuden EU:n RRF-asetuksen (2021/241) ja kansallisen RRF-toimeenpanosäädöksen "Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta (537/2022)", vaatimukset huomioiden.

3. Riskienhallinta-aineisto

Energiavirasto on vuoden 2023 aikana alkanut ottaa käyttöön vuonna 2022 uudistamiaan riskienhallinnan sekä sisäisen valvonnan ja tarkastuksen toimintatapoja. Riskienhallinnassa virasto käyttää soveltuvin osin ISO 31 000 riskienhallinnan standardin mukaisia menetelmiä, joita täydentää kolmen puolustuslinjan -malli. Ensimmäisen puolustuslinjan muodostavat viraston substanssiryhmät (ml. esihenkilöt), toisen viraston ylijohdaja ja hallinto sekä kolmannen viraston sisäinen tarkastus.

Virastossa riskienhallinta on osa vuotuista strategista suunnittelua ja tulossuunnittelua sekä tavoitteiden asettamista ja niiden toimeenpanoa. Johtoryhmä arvioi sen tilaa ja kehittämistarpeita vuosittain. Riskienhallinnan arvioinnin perusteella voidaan todeta, että tällä hetkellä viraston toiminnan ja vaikuttavuuden kannalta kaikkein kriittisintä on riittävien resurssien saaminen viraston eri tehtävien toimeenpanoon. Mikäli viraston määrärahat eivät ole riittävät asianmukaisen henkilömäärän palkkaamiseen ja tietojärjestelmäinvestointien toteuttamiseen, on riskinä viraston perustehtävien toimeenpanon vaarantuminen ja toimintatapojen kehittämisen pysähtyminen. Erityisesti vuonna 2024 merkittävästi lisääntyvien uusien tehtävien, joihin virastolle ei ole osoitettu pysyviä lisämäärärahoja, myötä tämä riski tulee olemaan hyvin konkreettinen. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa viraston resursoinnista ja viraston johto resurssien suuntaamisesta viraston sisällä.

Energiavirasto ottaa EU:n Venäjä-pakotteet huomioon sekä omissa hankinnoissaan että jakaessaan tehtäviensä mukaisesti valtiontukea tai siihen verrattavia etuuksia yrityksille. Hankintojen osalta Energiavirasto edellyttää tarjouspyynnöissä toimittajalta vakuutusta siitä, ettei toimittaja ja toimittajan mahdolliset alihankkijat ole pakotteiden piirissä. Lisäksi hankintasopimuksia solmittaessa toimittajien tulee allekirjoittaa erillinen vakuutus pakotteisiin liittyen. Energiavirasto noudattaa valtiovarainministeriön ohjeistusta pakotteiden huomiomisesta hankinnoissa ja sopimuksissa. Energiaviraston maksamia valtiontukia koskien virasto käyttää ulkopuolisten palveluntarjoajien pakoteseurantalistoja sen varmistamiseksi, ettei tuensaaja ole pakotteiden piirissä. Jokainen tuensaaja tarkistetaan.

Viraston riskienarvioinnissa korostuvat seuraavat teemat:

- resurssipula ja sen vaikutus tehtävien hoitamiseen;
- osaamisen pysyvyys ja kehittäminen virastossa;
- henkilöstön hyvinvointi;
- sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi on toteutettu toimenpiteitä vuonna 2023 – virastossa toteutettiin sisäinen tarkastus kohdistuen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisuuteen, kyberturvallisuustoimenpiteitä on toteutettu, riskienhallintaa on kehitetty toimintojen tasolle, henkilöstöä on koulutettu ja sisäisen valvonnan kokonaisuuden dokumentointi on aloitettu. Kehittämistoimenpiteitä jatketaan myös tulevana vuosina.

Vaikutuksiltaan suurin ja laajin riski on kokonaisuus, joka koostuu liian vähäisistä resursseista viraston tehtävien hoitamiseen.

Riski	Riskin vaikutus	Toimenpiteet
Uudet tehtävät ilman resursseja	Lakisääteisiä tehtäviä joudutaan jättää hoitamatta. Energiaviraston tekemän työn vaikuttavuus kärsii ja tulostavoitteet jäävät saavuttamatta.	Etukäteissuunnittelu, osaamisen kartoitus, taloudellinen varautuminen, työtehtävien priorisointi.

Tehtävien hoitaminen liian vähäisillä resursseilla aiheuttaa myös muita vaikutuksia. Energiaviraston tehtävien tehokas hoitaminen ja tulostavoitteiden toteutuminen on täysin riippuvaista viraston prosessien toimivuudesta. Prosessien toimivuuden edellytyksiä puolestaan ovat osaava henkilöstö sekä toimivat järjestelmät. Liian vähäiset resurssit järjestelmäkehityksessä vaarantavat järjestelmien toimivuuden, virheiden riski kasvaa, samoin niistä aiheutuvien lisäkustannusten riski. Myös viraston asiantuntijuus vaarantuu, sillä henkilöstö ylikuormittuu ja inhimillisten virheiden riski kasvaa, ja samoin riski, että osaaminen lähtee virastosta tai vähintäänkin, että osaamisen kehittämiselle ei jää aikaa. Tältä osin riskienhallintatoimenpiteenä virastolla on vain tehtävien priorisointi, eli se, että jotain jätetään tekemättä. Näin ollen liian vähäisillä resursseilla toimiminen vaarantaa monin tavoin sekä viraston kyvykkyyden hoitaa lakisääteisiä tehtäviä että tulostavoitteiden toteutumisen.

4. Viraston toimeenpanosuunnitelma

Tulostavoitteiden saavuttamista tukevat erityisesti seuraavat virastossa toteutettavat hankkeet tai jatkuvan kehittämisen toimenpiteet:

- Viraston lakisääteisten tehtävien toimeenpanon edellytysten varmistaminen.
Virasto ei ole saamassa asianmukaisia lisäresursseja voimakkaasti kasvavan tehtäväkenttäänsä hoitamiseksi. Virasto tekee jo nykyisellään työnsä niukoilla resursseilla, myös kansainvälisesti vertaillen, ja on viime vuosina entisestään tehostanut toimintaprosessejaan. Myös digitalisaation hyödyntäminen on virastossa viety pitkälle. Lisäksi kaikki Energiaviraston tehtävät ovat lakisääteisiä toimeenpanotehtäviä, eikä virasto käytännössä voi jättää niitä tekemättä ilman, että Suomea koskevat EU:n ja kansalliset lakisääteiset velvoitteet jäävät täyttämättä. Olennaista on pyrkiä järjestämään viraston tehtäviä siten, että vaikuttavimmat asiat saataisiin tehtyä, vaikka virasto ei tiedossa olevalla rahoituksella kykene tulevaisuudessa hoitamaan nykyisiä ja sille suunniteltuja uusia lakisääteisten tehtäviä asianmukaisella tavalla.

Tämän lisäksi olennaista on jatkaa jo vuoden 2023 aikana käynnistyneitä tehtäväkokonaisuuksia:

- Strategian toimeenpano.

Painopisteenä viraston strategian toimeenpanossa ovat 1) palvelumme ovat asiakaslähtöisiä ja toimintamme laadukasta; 2) olemme sitoutuneita, osaavia ja rohkeita; 3) viestimme, jaamme tietoa ja toimimme verkostoissa tavoitteellisesti.

- Johtamisen kehittäminen.
Painopisteenä viraston johtamisen kehittämisessä on etä- ja lähityön joustavan yhdistämisen edellyttämä osaaminen sekä valtion tavoitteiden mukaisesti tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden ja työelämän monimuotoisuuden edistäminen.
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen.
Painopisteenä viraston henkilöstön osaamisen kehittämisessä on viraston tehtävien edellyttämien keskeisten kyvykkyyksien määrittäminen sekä koko henkilöstön koulutussuunnitelman laatiminen näiden pohjalta.
- Digitalisaation kehittäminen.
Painopisteenä viraston palveluiden digitalisaation kehittämisessä on varmistaa, että palveluja kehitettäessä tai kun uusia palveluita otetaan käyttöön, digitalisaation tarjoamia etuja on hyödynnetty asiakkaiden palvelun kannalta optimaalisesti.

